

(*AProv.* ix, 50) de veure-hi un mot lligur amb el sentit de «trou, cavitat», queden descartats per la forma de la terminació: *-ria*, sense transposició de la *i* darrere *-r*-senzilla, en cap cas és possible que vingui d'una base pre-romana, i no diguem ja a variant en *-eria*, *-oria*. — ¹⁰ *Dáca* ja s'accentuava així a primers del S. XVII: *dáca el calderón* en la Ègloga de la Batalla de Pavia, de 1525 (*Gillet, PMLA* xlv, 527, v. 332). Com que el nom de *Dòrria* (repetit en diverses localitats pirinenques i d'origen pre-romà) apareix com a *Duarria* en l'Acte de la Seu, de 839, es pot sospitar si l'accent primitiu fou a la *í*, i es passà d'un *Doarria* a *Dòrria*, que seria ben paral·lel a *boaria* > *bòria*. Però potser l'explicació és una altra, tal com he preferit últimament en el meu estudi de *EntreDL* (II, 95). — ¹¹ No sóc exhaustiu de bon tros. En el parlar castellà de Nuevo Méjico molts accentuen *áijau* per 'ha dejado' (> *a* (*déjao*). Els parlars portuguesos quan hi ha contracció de dues pretòniques pronuncien una vocal plena (contra la regla general de la llengua, que té una pronúncia com la del català oriental) i llavors de vegades, de més a més, trasllada l'accent: p. ex. el pregadéu de rostoll en certs parlars portuguesos té el nom accentuat *louvádeus* (Leite de Vasconcelos, *Tradições Populares de Portugal*, p. 135): < *louva a Deus* (< LAUDA 'clogia')

Borilla, V. *bola* i *burilla*

BORINA o BOLINA, 'corda per mantenir una vela de biaix per tal que agafi millor el vent quan aquest ve gairebé de proa', del fr. *bouline*, i aquest, de l'angl. *bowline* id. □ 1.ª *doc.*: fi del S. XIV, poema de la Vida Marina.

En aquesta composició que ridiculitza la vida del navegant o mariner (p. p. Massó i Torrents, en la *RHis.* ix, 1902) ja apareix dues vegades *borina* (pp. 244, 247): és el nom d'un estri de la nau i el compara a una cortina, passatge en el qual deu tractar-se, doncs, de l'acc. secundària 'vela inclinada o entravessada als costats de la barca' (*AlcM*, § 2), que prové de l'altra per la forma com el cordatge així anomenat fa posar les veles; de tota manera l'ús més conegut del mot és com a nom de la corda, i de la forma de navegar quan s'usa la bolina: *anar de borina*. També es diu molt el derivat *borinar* o *borinejar*, que pren el sentit de «fer guinyades la barca», la cosa ordinària quan es va de borina: *la barca borineja*, que m'és ben conegut de Sant Pol de Mar, des de 1926.

En francès aquest mot es documenta des del S. XII i primer en autors anglonormands, però en el S. XVI era mot de coneixement molt comú i general, com es veu per l'ús freqüent que en fa Rabelais: ⁵⁵ *boline*, *-ines*, apareix en el *Gargantua* (cap. 23, ed. Plattard, n. 35) i en el *Quart Livre* (cap. 22) i una variant *boulingue*¹ en el *Quart* (cap. 19, p. 89) i en el *Cinquiesme Livre*: «un furieux tourbillon de vens divers, autour duquel, avec le trinquet et boulingues,

quelque peu temporisasmes».² No sembla que el castellà ni el portuguès, ni cap de llurs variants, en aquest cas, vagin servir d'intermediari entre el francès i el Mediterrani (com sovint passa), car en castellà *bolina* no apareix fins als anys 1492 i 1502.

En cat. la forma amb *-r*-s'explica sobretot per la influència de *vora* 'costat', per la forma en què va la nau quan navega de borina; hi pogueren contribuir altres parònims d'aplicació més o menys nàutica, com ¹⁰ *boirina* o *borinor* = *bonior del vent*. Altrament sembla que Muntaner usi *boira* en el sentit de 'borina' (veg. *BOIRA*): possiblement resultat d'una alteració primerenca del *borina* manllevat, per adaptació a un mot genuí. El català sí que sembla haver servit d'intermediari cap a les llengües del Mediterrani, car la *-r*-nasqué ací i des de nosaltres es transmeté a l'it. *burina*;³ la forma amb *-r* passà també al venecià, el grec i el turc, veg. Kahane, *Journ. Amer. Orient. Soc.* LXII, 245.

²⁰ El mot anglès té tot l'aire de ser un cpt. format amb *bow* 'proa' i *line* 'corda' (l'ofici de la borina és «acostar la *vora* de sobrevent a proa», *DFa.*), i així s'admet generalment (*OxfDictEnglEt.*), cf. no obstant el que diu el *NED*. En català s'han usat les dues formes ²⁵ *bolina* (Lab. 1839, *DFa.*) i *borina* (Amades-Roig, *Vocab. de la Naveg.* XII, 14, 50; II, 91; *DOrt.*), aquesta, però, crec que és la que ha dominat sempre entre la gent de mar de llenguatge més nostre; *AlcM* només localitza *bolina* a Barcelona si bé també la cita en el bon mallorquí de P. d'A. Penya, mentre que ³⁰ dóna la pron. *borina*, *bi-*, per a moltes localitats balears,⁴ orientals i valencianes.

L'acc. 'gresca, tabola', que és també castellana, i ja documentada allí des del S. XVII,⁵ s'explica per la forta remor del vent quan es navega de borina: en cat., segons *AlcM* és del Penedès, Camp, Tortosa, València i Mallorca, i d'ací deriven segurament *borinar* 'fer sentir una bonior'⁶ i *borinor*, 'remor del vent', 'teneó de tempestat' (Verdaguer; *DFa.*).⁷ Crec que en definitiva prové del sentit de 'tabola, gresca' el de «xera, festí, menjada estrepitosa», que registrem en el Maestrat (Ga. Girona, *Vocab.*; i Scidia, 278) i en moltes altres fonts valencianes (Fullana: *anar de borina* = ir de bureo; en l'alcoià Martí Gadea: «coples --- pera fer riure / a gent de gòrja y borina», *T. del Xè* I, 56), però també a Ribagorça (*ista nit anirem de borina* 'de juega', a Benasc: Ferraz, p. 33).⁸

DERIV.: Veg. les dades que es donen a dalt: *Borinar* [una forma verbal *borinà* apareix sense definició en el Torcimany d'Aversó, 18.72, i és potser ja aquest mot]. *Borinat*. *Borinejar*; *borineig*. *Borinello*. Almenys en algunes de les accs. de *borinar* que reuneix *AlcM* hi ha influència de BORA i borar.

¹ La forma en *-ingue* deguda segurament a la influència de molts termes nàutics, que terminen així o tenen variants d'aquesta forma, i particularment la dels compostos formats amb l'angl. *string*, esc. ant. *strengr* 'corda'; cf. els articles *estrenque*, *obenque*, *orinque*, *ballestrinque*, *restinga* (DCEC), mots en alguns dels quals l'addició de la *-g*-o *-q*-és tan